ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՔԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ · ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 27 ՄԱՅԻՍԻ 1844 ԹԻՒ 192

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս, 24 Մայիսի:

Օգոստափառ Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտը, ինչպէս որ արդէն ծանուցեր ենք, ամսուս 13ին Նաւէրի Ճէտիտ ըսուած արքայական շոգենաւով, Կոստանդնուպոլիսէն ելլելով Նոյն իրիկունը Նիկոմիդիա հասաւ, ու հոն տեղը իրեն համար յատուկ շինուած քէօշքը հանգստանալով, հետևեալ օրը Ջուխայի նորաշէն գործարանը այցելելու գնաց ուրտեղ արդէն ամէն շոգեշարժ մեքենաները, և ուրիշ զանազան գործիքները տեղ'ի տեղն դետեղուած ու կարգի դրուած էին: Վեհափառ արքան խիստ ուրախ եղաւ այս գործարանին դրութեանը ու պայծառութեանը վրայ, ու գործիքներուն ընտիր շինութիւնը ու զմայլելի աղուորութիւնը գննելով շատ գոհ եղաւ ու հրաման ըրաւ որ իր ներկայութեանը քանի մը գործիքներ բանեցնեն, անոնց շարժմունքը տեսնելու համար: Բարեգութ արքան յօժարամիտ սըրտիւ մէկիկ մէկիկ ամէն բան աչքէ անցունելով զանազան հարցմունքներ ըրաւ մեծապատիւ Տառեան Յօհաննէս աղային մեքենականութեան վերաբերեալ բազմատեսակ գործիքներուն ու արհեստից վրայօք, ու անոնց արժանաւոր տեղեկութիւններ, ու խոնարհմամբ և միանգամայն խելացի պատասխաններ ընդունելով, իր արքայական կատարեալ բարեհաճութիւնը յայտնեց մարդասիրական ոճով: Վեհափառ Սուլթանը գործարանէն ելլելով Ջուրին Թումբը (այնա) տեսնելու գնաց. ուրտեղ մէկ ժամի չափ հանգչեցաւ նստիլ. վասն զի իր ներկայութեանը Ջուրը ձգեցին որ գործարանը երթայ, Նոյն խոխոջմունքը ու հաշիւով եղած յորձանքը Նաև Ջրին առատութիւնը մեծ զուարճութիւն պատճառեց Նորին Վեհափառութեանը: Յիշեալ գործարանին մէջ եղած բանուորները գրեթէ ամէնքն ալ հայազգի երիտասարդներ են, որոնցմէ մէկ մասը արդէն բաւական արհեստագիտութիւն ունին, և ուրիշները ևս քիչ քիչ սորվելու վրայ են. Օգոստափառ Թագաւորը քաղցր ու բարեգութ ակնարկութիւն մը ունեցաւ անոնց վրայ և շատ ուրախ եղաւ, որ իր հաւատարիմ հպատակներուն ծառայութեամբը, այսանկ մէկ երևելի գործատուն մը ծաղկելու է օսմանեան տէրութեանը մէջ:

Նոյն օրը Վեհափառ արքան'ի նշան բարեհաճութեան մէյմէկ ադամանդեայ մեծագին տուփ, վրան Թագաւորական Թուրան մինէով նկարուած, շնորհեց իր ձեռքովը արքունի վառօդապետաց Տառեան Յօհաննէս աղային և Պօղոս աղային, և արքունի ճարտարապետ Կարապետ աղային, գովելով մարդասիրաբար իւրաքանչիւրոց հաւատարիմ ու գործունեայ ծառայութիւնները: Այլև յիշեալ գործարանին ընդհանուր կառավարութիւնը, անկէ արտադրուելու Ջուխայից վաճառումը, գործարանին տարեկան ծախքը, ամէնքն ալ մեծապատիւ Տառեան Յօհաննէս աղային յանձնեց, յորդորելով որ իր սովորական խոհեմութեամբը ու հաւատարմութեամբը անխոնջ ջանիւ աշխատի միշտ բարեկարգ պահելու նոյն գործարանը: Ասկէ ետքը անդղիացի գործաւորները ու գլխաւոր գործակալ միսթր Վուիլեամ Պէնսը իր ներկայութեանը կանչել տալով քաջալերեց զանոնք որ իրենց պաշտօնին հոգ տանին Նախանձաւորութեամբ. ու իւրաքանչիւրոց առատապէս Նորատիպ ոսկի դրամ պարգևեց և միսթր Պէնսին ալ ադամանդեայ տուփ մը շնորհեց: Երկրորդ օրը այսինքն երկուշաբթի, Նիկոմիդիայի երևելի քաղաքացիները տաճիկ, հայ, յոյն և հրէայ, 120 հոգիի չափ պատիւ ունեցան Նորին Վեհափառութեանը ներկայանալու, ու զանազան պարգևներ ընկալան և խիլայ հագան: Ընդհանուր մեծ զօրապետ Բարձրապատիւ Ռիզա փաշան, Վեհափառ Թագաւորին կողմանէ խիստ աղուոր ատենախօսութիւն մը ըրաւ, յորդորելով զանոնք ու պատուիրելով, որ ամէն մէկը իր վիճակին վերաբերեալ գործոյ վրայ զբաղի միշտ բարեկարգութեամբ, հնազանդ ըլլալով տէրութեան օրինացը ու արդարութեան կանոնացը; առանց ոխակալութիւն պահելու ու վրէժխնդրութիւն ունենալու իրարու վրայ. և հաւատարմաբար ծառայելով Նորին Վեհափառութեանը, անոր մանաւոր շնորհացը արժանի պիտի ըլլան՝ ըսաւ ևայլն: Ներկայ գտնուողները ամէնքն ալ սրտաշարժ ուրախութիւն մը զգալով միաբերան աղաղակեցին, կեցցէ մեր բարեգութ Վեհափառ արքան: Նոյն օրը օգոստափառ Թագաւորը քաղաքին ամէն կողմը պտըտելու ելաւ. անհամար բազմութիւն ժողովրդոց ամէն ազգէ այրք և կանայք, երիտասարդք և մանկունք արժանի ըլլալով Նորին Վեհափառութեան քաղցր տեսութեանը, անհամեմատ ցնծութեամբ կուրախանային. որոնց ամէնուն ալ մէյմէկ Նորատիպ 20 ղուռուշնոց դրամ տրուեցաւ արքայական հրամանաւ:

Երեքշաբթի առտու Վեհափառ Սուլթանը Մուտանիա գնաց շոգենաւով, ու անկէց Պրուսա. և

ՔԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

Ներսէս հայկազուն պատրիկին և ուրիշ քանի մը հայոց քաջութիւնները, որոնք յունաց կայսեր դուռը զինուորական պաշտօնի մէջ էին:

(շարունակութիւն և վերջ։[1])

Գարունը հասնելով՝ Ներսէս ժողվեց իր բոլոր զօրքերը Հռոմ քաղաքին մէջ, և սկսաւ նորէն կրթել զանոնք պատերազմական վարժութեանց մէջ, որ չըլլայ թէ ձմեռը հանգիստ անցունելով՝ թուլցած ըլլան զինուորական կրթութենէն. հրապարակին մէջ մէկմէկու դէմ շարելով սովրեցընել կուտար անոնց, յանկարծ ձի հեծնել, զէնք վերցընել, փողին ձայնովը ամէնքը մէկէն առաջ անցնիլ, և ուրիշ պատերազմի կարգեր ընել կուտար որ միշտ կրթուած մնան:

Ներսէս իմացաւ թէ գերմանացիք շատ զօրքով ապստամբորէն (չէթէճիի պէս) կըպտըտին հռոմայեցոց տէրութեան սահմանները, և կ'է անոնցմէ շատերն ալ մօտ տեղերէն պաշար կըժողվեն: Ուստի առաջ անոնց վրայ շատ զօրք խրկեց, ետքը կանչեց հայոց գնդին զօրավարը, որ հոռոմները Խսանարանգ կըկանչէին, փոխանակ ըսելու նախարար: Ասիկա կորիճ և խելացի մարդ մըն էր. Ներսէս հրաման տուաւ ասոր որ պաշար հաւաքողներուն վրայ քալէ. ուստի միայն քանի մը հոգի իր գնդին ընտիր զօրքերէն առնելով մէկէն հասաւ անոնց վրայ, զարկաւ սպաննեց շատերը, ու պաշարներուն սայլերը (առապա) յափշտակեց. և սայլերէն մէկը, որ չոր խոտով լեցուն էր, գերմանացոց աշտարակին մէկուն մօտ տարաւ ու կրակ դնելով մէջը, բոցը մէկէն վեր ելաւ այրեց փայտաշէն աշտարակը: Պահապանները չկրնալով կրակը մարել, միայն ինքզինքնին ազատեցին և Խսանարանգ տիրեց ան տեղին: Ասոր վրայ գերմանացիք խիստ կատղելով ամէնքնին ալ բորբոքեցան կրակ կտրեցան, ու նոյն օրը պատրաստուեցան որ յունաց զօրքերուն վրայ վազեն սաստիկ ծեծ տան: Ներսէս իմանալով անոնց այնպէս արտորնօք գալը, քալեցուց իր զօրքերը անոնց դէմ: Երբոր վրանին յարձակուելու մօտ էին, իմացուցին Ներսէսին թէ, իր զօրքերուն մէջէն իշխան մը իր ծառան մեռցուցեր է թեթև յանցանքի մը համար. մէկէն ձիուն սանձը քաշեց կայնեցուց, ու ան անգութ մարդէն վրէժ առնելով արդարութեան օրինաց համեմատ, ետքը առաջիկայ պատերազմին հոգ տանել սկսաւ:

Բաժնեց իր զօրքերը կարգաւ այլևայլ գունդերու, մէկ քանին դարանը դրաւ խիտ անտառներու մէջ, ու ինքը աւելի առաջ գնաց թշնամեաց դէմ: Կապուայ քաղքին մօտ հասաւ անոնց վրայ ու սաստիկ պատերազմ տուաւ հիանալի կարգով մը: Գերմանացիք շփոթելով ամէնքնին մէկ տեղ խռնեցան. Ներսէսին զօրքերն ալ պաշարելով զանոնք շատը նետով սպաննեցին, շատն ալ թրով ու նիզակին (մըզրաք) ծայրովը չարաչար զարկին մեռցուցին: Տեսնելու բան էր հոնտեղի խղճալի սաստիկ կոտորածը. վասն զի Ներսէսին վարպետ հնարքովը յունաց զօրքերուն ձեռքը իյնելով գերմանացոց բոլոր բանակը, անոնցմէ անթիւ հոգի դաշտին մէջ կիյնէին կըմնային, փախչողներն ալ ցրուած ժամանակնին ձեռք անցնելով անոնց կատաղութեան զոհ կըլլային. սպաննուողներուն արիւնը այնքան շատ էր որ դաշտերը հեղեղի նման կըլեցուէին, և անտեղը եղած գետն ալ դիակներուն շատութենէն վեր կըբարձրանար: Հոն ինկաւ գերմանացոց Բուտիղինոս մեծ սպարապետը (սէրասքէր). զօրքերը կորսուեցան այնքան որ, միայն հինգ հոգի ողջ կրցին ետ դառնալ: Բայց Ներսէսին զօրքերէն միայն ութսուն հոգի մեռան, անոնք ալ բանակին առջևէն կտրճութեամբ ծեծկուելու ժամանակնին:

Ներսէս յաղթութեամբ ետ դառնալով պատերազմէն,

[1] Տես՝ օրագրիս 189--190--191 թիւերը.

հոն հինգ օր մնալէն ետքը, Զանաք Գալէ գնաց։

Բարձրապատիւ Ապտիւլ Ազիզ Թագաւորազն իշխանին համար, թէպէտև լսուեցաւ թէ, իր Օգոստափառ եղբօրը հետ ուղեկից եղած է, բայց ետքը իմացանք որ աս լուրը բոլորովին անհիմն է։

—Օսմանեան Նաւատորմիղը անցած շաբաթ ճամբայ ելաւ Զանաք Գալէ երթալու. ուսկից Ասորեստանի կողմը պիտի երթայ մեծ ծովակալ Վսեմափայլ Հալիլ փաշային հրամանատարութեամբը։

Հետևեալ լուրերը Մօնիթէօր Օթօման ըսուած օսմանեան կառավարութեան օրագրին մէջէն թարգմանուած են։

«Ինչպէս որ ծանուցեր ենք աս օրագրին նախընթաց մէկ թուոյն մէջ, Բարձրագոյն Դուռը արժանաւոր կերպով մը կարգի դնելով ստակին վրայ ընելու շահը, ու անոր գինը որոշելով, արդէն ոսկի դրամ կտրուեցաւ փողերանոցին մէջ, նոր հաստատուած շոգեշարժ մեքենաներով, ու հասարակութեան մէջն ալ տարածուեցաւ. նմանապէս արծաթ դրամոց գինը ևս կարգի դրուեցան. որոնք 20, 10, ու 5 ղուռուշնոց պիտի ըլլան. աս դրամներէն ևս սկսան արդէն կտրել ու հասարակութեան մէջ տարածել։ Վեհափառ արքան տէրութեան դրամական կարգադրութիւնը ասանկ նոր սկզբանց վրայ հաստատելէն ետքը, աս բարեկարգութեան կատարելութիւն համարեց, հին ստակներուն հետզհետէ ժողվելը. այսինքն հինգ ղուռուշնոց, 20 ու 10 փարանոց դրամներուն, որոնք վար արժողութեամբ կտրուած են։ Բայց աս գործողութիւնէն պատճառուած կորուստը այնքան վնասակար չըլլալու համար արքայական գանձին, քանի մը տարուան միջոցին մէջ գործքի դրուելու է աս բանը։ Ուստի ամէն տարի մէկ որոշեալ գումար մը յիշեալ հին ստակներէն հալելու են ու նոր ստակ կտրելու են. ու աս կերպով քիչ քիչ ամէն հին ստակները պիտի ժողվեն ու անոր տեղը նոր ստակ կտրուելու է, որուն իսկական արժողութիւնը համեմատ ըլլայ անուանական արժողութեանը, որն որ խիստ օգտակար է Բարձրագոյն Դըրան հպատակներուն։ Վեհափառ արքան իր բարձր հաճութիւնը տուած ըլլալով աս կարգադրութեանը, անմիջապէս հարկաւոր եղած հրամանները տրուեցան աս բանին համար։

Հարուր ղուռուշնոց ոսկի դրամն 'ի զատ, որ առջի անգամը կտրուեցաւ, ու 20, 10 և 5 ղուռուշնոցէն 'ի զատ, 50 ղուռուշնոց ոսկի դրամ ալ կտրուելու է, նաև անկէ քիչ արժողութեամբ ալ, թէ որ հարկաւոր ըլլայ»։

—«Իզմիրու գործակալներէն Րէշիտ էֆէնտին, որ հիմակուհիմայ յիշեալ քաղքին մաքսապետութեան պաշտօնը կվարէ, իր բարենախանձ ու հաւատարիմ ծառայութեամբը կառավարութեան բարեհաճութիւնը ըստացած ըլլալով, եկամտից տեսուչ Վսեմափայլ Մուսա Սավֆէթի փաշան խնդրած էր, որ խօճաքեանութեան աստիճանը շնորհուի անոր։ Օգոստափառ արքան մարդասիրական ոգւով ընդունեց աս խնդիրը, ու արդէն խրկուեցաւ Իզմիր Րէշիտ էֆէնտիին, իրեն շընորհուած նոր աստիճանին հրամանագիրը»։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Աղէքսանդրիա, 14 Մայիսի.

Բարձրապատիւ Իպրահիմ փաշային տղան Իսմայէլ պէյը, քանի մը ատենէ 'ի վեր աչքի ցաւ մը ունենալով, երէկ Րէշիտ ըսուած պատերազմական շոգենաւով Թրիեստ գնաց. ուսկից Վիեննա երթալու է նոյն մայրաքաղաքին բժիշկներուն հոգողութեամբը աս ախտին դարման մը գտնելու համար։ Իսմայէլ պէյը տասնը չորս տարեկան է, ու աս ճամբորդութիւնը մսիւ Պօնֆօրին ընկերութեամբը կընէ, որ Իպրահիմ փաշային կալուածոց վերակացուն է։ Շատ ճամբորդներ աղաչեցին որ աս շոգենաւով Թրիեստ երթան, որոնց խնդիրը մարդասիրաբար ընդունելով փոխարքան, հրաման ըրաւ որ ամենևին ստակ մը չառնեն վարձքի (նավլուն) համար։

Կըհաստատեն նաև թէ Բարձրապատիւ Մէհէմէտ Ալի փաշային նորահասակ տղոցմէն մէկը, Հիւսէին պէյը, ու Իպրահիմ փաշային մեծ տղան Ահմէտ պէյը Գաղղիա խրկելու են։ Ասոնցմէ մէկը սահմանուած է որ ձիաւոր զօրաց պաշտօնատարութեան մէջ մտնէ, ու միւսին թնդանօթաձիգ զօրքերուն կառավարութիւնը յանձնուելու է։ Յիշեալ իշխանազուն երիտասարդները քիչ մը ատեն Փարէզ պիտի մնան որ իրենց զինուորական և ուրիշ ուսումնքները կատարելագործեն։

Աս երկրին քաղաքականութեան վիճակին նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ, այլ ընդհակառակն մի և նոյն անշարժութեան մէջ կըգտնուի. նմանապէս և առևտրական գործքերը։ Աս օրերս Օրիէնթըլ ըսուած շոգենաւը եկաւ Անգղիայէն. որուն մէջը խիստ քիչ ճամբորդ կային եղանակին սաստիկ տաքերուն պատճառաւը. Գոմպայի շոգենաւովն ալ միայն վաթսուն ճամբորդ եկան։

Աղէքսանդրիոյ ու Մարսիլիայի մէջ շիտակ նաւարկութիւն ընող շոգենաւը ամսուս 8ին ճամբայ ելաւ ասկէց յիշեալ քաղաքը երթալու։

Մահտարաժամի մէկ երկու դիպուած ամէն օր պակաս չէն։ Առողջութեան ժողովը ամէն կերպ միջոցները գործքի կըդնէ աս տարափոխիկ ախտին դժբաղդ հետևանքները դադրեցունելու, ու հասարակութեան առողջութիւնը ապահովցնելու համար

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Սելանիկ, 12 Մայիսի.

Ալպանիայէն եկած լուրերը ամէնքն ալ համաձայն են, ու կըծանուցանեն թէ Իօմէր փաշային հրամանատարութեան տակը եղած զօրքերը մեծ քաջութեամբ պատերազմեր են ապստամբներուն դէմ, և թէ օսմանեան զօրքերը ընդհանրապէս ամէն տեղ յաղթող գտնուեր են։ Ապստամբները օրէ օր տկարանալու վրայ են, և անոնց գլխաւորներէն շատերը կուգան կըհնազանդին եղեր Իօմէր փաշային, թողութիւն խնդրելով իրենց յանցանացը։

Ամսուս 5ին իրիկուան դէմ արտաքոյ կարգի փոթորիկ մը պատահեցաւ մեր քաղաքը. գրեթէ շարունակ երկու ժամի չափ երկինքը բոլորովին բոցբոքած ըլլալով, սոսկալի տեսարան մը եղած էր։ Անդադար զարհուրելի որոտումներ մէկմէկու կըյաջորդէին, սաստիկ անձրև կարկուտ կուգար, հիւսիսային հովը անսովոր բռնութեամբ կըփչէր, մէկ խօսքով բնութիւնը բոլորովին զայրացած էր, ու կերևնար թէ մեծ կործանում մը պիտի ըլլայ։ Հասարակութիւնէն խիստ քաջասիրտները անգամ ահուդողի մէջ մնացեր էին։ Հինգ վեց տան վրայ կայծակ իջաւ, բայց գոհութիւն Աստուծոյ մարդու

եկաւ իրենքիններուն հետ մէկտեղ Հռովմ, փառք տալով Աստուծոյ որ զօրութիւն տուաւ, ու իր բոլոր զօրքերը մէկ բերան կըգովէին զինքը։ Իսկ թէ որքան մեծ եղաւ Ներսիսին աս քաջութեան գործքը, «Դժուարին է ինծի հաւտալ, կըսէ Աղաթիաս, թէ առաջին դարերուն քաջերէն մէկը ասանկ փառաւոր հրաշալի ու խիստ երևելի յաղթութիւն մը երբէք գլուխ տարած ըլլայ»։ Իսկ Ներսիսին զօրքերը չափէն աւելի ուրախանալով անյաղթութեանը վրայ, թուլցան ու սկսան ուտելու խմելու ետևէ իյնել. ինչուան քիչ մնաց որ վրանուն զէնքերը զարդերը գինիի պիտի տային, բոլորովին մոռնալով իրենց թշնամիները։ Աս բանը տեսնելով իմաստուն Ներսէսը, հանդէս (ալայ) ըրաւ իր բոլոր զօրքերուն. ելաւ կայնեցաւ անոնց մէջ տեղը ու սքանչելի ատենախօսութեամբ մը յանդիմանեց անոնց ծուլութիւնը. «Ասանկ հանգստութիւնը և փուճ ուրախութիւնը անոնց կըվայելէ, ըսաւ, որոնք իրենց կենացը մէջ մէկ անգամ միայն կըյաղթեն թշնամիներուն. այլ ձեզի պէս քաջերուն՝ բնութիւն եղած է ուրիշներուն յաղթելը, և ինչո՞ւ համար տղոց նման՝ յաղթելու ժամանակնիդ՝ դուք ալ ուրախութենէ կըյաղթուիք, ու թէ որ իրաւցընէ քաջ մարդիկ էք նէ, ու քաջութեան անուն ժառանգել կուզէք նէ, միայն մարմնով ուժոտ մի՛ ըլլաք, թշնամեաց յաղթելով, այլ՝ աւելի ևս ինքզինքնուդ վրայ իշխեցէք, անսանձ բնութիւննիդ ձեռքի տակ նուաճելով։ Ու նաև ձեր յաղթութեանը հետ առաջիկայ պարագաներուն միտ դրէք, ամէն ժամանակ պատրաստ ըլլալով պատերազմի, թէ որ հանդիպելու ըլլայ. վասն զի ո՛վ որ առանց պատրաստութեան կըկենայ, շատ անգամ կըյաղթուի. իսկ ան որ միշտ պատրաստ է, թէև ծեծի ալ ելլէ՝ կըյաղթէ. ու թէ որ ծեծ չըլլայ նէ, ապահովութեան մէջ կըլլայ։ Ասանկ խօսելով Ներսէս վառեց բորբոքեց իր զօրաց սիրտը ու պատրաստ կեցուց. և ինքը միշտ մտադիր ու զգոյշ կըկենար։

Լսեց ան օրերը՝ թէ եօթը հազար պատերազմող մարդիկ գոթացիներէն ամրացած են Կամբս քաղքին անմատչելի բերդին մէջ. գնաց իսկոյն անոնց վրայ ու ամրոցին բոլորտիքը պաշարեց. ինչուան որ մէջը եղողներուն ճարը հատնելով, միտք ըրին հաշտութիւն խօսելու։ Իսկ Հռեգնար անոնց զօրավարը եկաւ Ներսիսին դիմացը ելաւ ու խաղաղութեան վրայօք խօսք կընէր անոր հետ. բայց որովհետև խիստ համարձակ ու ամբարտաւան դէմքով մը կըխօսէր, Ներսէս մտիկ չըրաւ անոր խօսքին, այլ ետ խրկեց զինքը ըսելով՝ այդպէս չէ, այլ պէտքէ որ առաջ ձեր քիթը գետինը քսեմ, ու ետքը ամրոցնիդ առնեմ։

Հռեգնար անկէ մեկնելով, ու ամրոցին քովը մօտենալով, սրտին այրուքէն վրէժ առնել ուզելով Ներսիսէն՝ լարեց աղեղը, ու աղէկ մը կշռելէն ետքը սաստկութեամբ նետեց Ներսիսին վրայ. այլ ծուռ երթալով նետը՝ մեկուն վնաս մը չտուաւ։ Ան ատենը Ներսիսին ծառաներն ալ նետ (օք) նետելով անոր ետևէն, չարաչար վիրաւորեցին զինքը, որ մէկէն ամրոցին մէջ իյնելով՝ երկու օր չանցաւ մեռաւ։ Իսկ Ներսէս այնքան նեղը խոթեց Կամպսան. ինչուան առանց պատերազմի անձնատուր եղան անոր՝ բերդին մէջ եղողները. ու մեղքընալով անոնց վրայ վնաս մը չտուած զամէնքն ալ Կոստանդնուպօլիս խրկեց Յուստինիանոս կայսեր։

Ու ինքը Ներսէս վախի մէջ ձգելով բոլոր գոթացիները ու կայսեր միւս թշնամիները, ու քաջ անուն ժառանգելով, թագաւորի նման կիշխէր Իտալիոյ մէջ, ու ամենևին չէր թողուր թշնամիներուն որ տեղերնէն խլրտին և խաղաղութեամբ կըկենար Հռովմայու կողմերու երկար ժամանակ։ Որքան ատեն որ հոն կեցաւ Ներսէս, կըսէ Անաստաս գրապետը, «բոլոր Իտալիան յարազուարճ խնդութեան մէջ էր»։ և ինքը սիրելի էր ամենուն աչքին։

մը վնաս չտուաւ . այսու ամենայնիւ քաղաքէն քիչ մը դուրս շատ մարդիկ շանթահար մեռան ։

Այս օրերս Սերեզի մօտ գեղի մը մէջ մէկը սպաններ են . բայց մարդասպանը ո՛վ ըլլալը և ո՛ւր ըլլալը յայտնի չէ ։

Ասօր իրիկուան դէմ օսմանեան պրիք մը մեր նաւահանգիստը հասաւ ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԻԱ

Լոնտրա, 4 Մայիսի ։

Համայնից խորհրդարանին մէջ ամսուս 1ին ժողով ըլլալով, վերստին քննութիւն եղաւ լորտ Աշլէյին ըրած առաջարկութեանը վրայօք . որուն նպատակը տասը ժամի իջեցնել է կնիկ մարդոց ու տղայոց օրական աշխատանքը ամէն գործատուններու մէջ ։ Այս առաջարկութիւնը վիճակարկութեամբ որոշուեցաւ մեծագոյն մասին հաւանութեամբը . այսինքն համայնից խորհրդարանին անդամներէն 297 անձինք ընդունեցին լորտ Աշլէյին խնդիրը, ու 150 հոգի միայն հաւանութիւն տուին ։ Սըր Ռօպերթ Փիլը ևս ուրիշ իրաւունքներով համառեց թէ խիստ վնասակար հետևանքներ պիտի ծնանին աս առաջարկութենէն, թէ որ գործքի դրուելու ըլլայ ։

—Օքոնէլի դատը տակաւին այնպէս կախ կըմնայ, ու դեռ վճիռ մը չտրուեցաւ . ոմանք կըսեն թէ յունիս ամսուն առջի օրերը պիտի որոշուի, ուրիշներն ալ կըհաստատեն թէ իրեք ամիսէն ետքը հազիւ թէ կրնայ վախճան մը տրուիլ աս գործին ։

—Մեծ Բրիտանիոյ մէջ ընդհանրապէս կատարեալ հանգստութիւն կըտիրէ . հասարակութիւնը խիստ ուրախ է տէրութեան եկամուտէն յաջող վիճակին վրայ, որն որ արդէն հրատարակուեցաւ, ու հիմակուհիմայ մասնաւորապէս ռուսաց Վեհափառ կայսեր Լոնտրա գալուն վրայօք զբաղեալ է . արդէն մեծ պատրաստութիւններ կըլլան աս մայրաքաղաքիս մէջ ։ Սէն Ճէմս ըսուած արքայական հոյակապ պալատին սրահները փառաւորապէս կըզարդարեն, ուրտեղ պիտի բնակի Նիկողայոս կայսրը, իր երևելի պաշտօնատարներովը ։

—Մէնչէսթրի թագաւորական թատրոնը ապրիլ 25ին մէկ ժամու մէջ բոլորովին այրեցաւ ։ Հրկիզութիւնը առտուանց սկսեց, ու թէպէտև անմիջապէս հարկաւոր եղած օգնութիւնները հասցուցին, ու հրդեհաշիջոյց ջրհաններ շատ կային, այսու ամենայնիւ անճար եղաւ կրակին առջևը առնել . բոլոր թատրոնը, մէջի եղած զարդերովը այրեցան ու միայն հագուստներուն մէկ մասը կրցան ազատել ։ Այս թատրոնը ապահովուած էր 4000 լիրա սթերլինի, այսինքն օսմանեան ղրուշ 440,000 ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 27 Մայիսի ։

Ամսուս 25ին հինգշաբթի օրը սրբազնասուրբ Հաղորդութեան Խորհրդոյ տօնախմբութիւնը մեծ հանդէսով կատարեց քաղաքիս հռովմէադաւան ժողովուրդը ։ Արտաքոյ կարգի խիստ փառաւոր թափօր մը եղաւ . որն որ կէս օրին իրեք ժամ մնացած փրօբականտոյի դպրոցէն ելլելով, գրեթէ բոլոր Ֆռանկաց թաղէն անցաւ, ու Քաքուչին կրօնաւորաց եկեղեցին եկաւ ։ Հռովմէադաւան ամէն հիւպատոսները իրենց տեղապահներովը (քանչլէրներ) ու թարգմաններովը աս բարեպաշտ հանդէսին մէջ գտնուեցան . խումբ մը օսմանեան կանոնաւոր զինուորներէն թափօրին առջևէն կերթային ։ Ան փողոցներուն տուները ու խանութները, որոնց առջևէն պիտի անցնէր թափօրը, ամէնքն ալ կերպ կերպ զարդերով, պատկերներով, գոյնզգոյն պաստառներով, ու մրտենիի (մէրսին) ճիւղերով զարդարուած էին դուրսէն ։ Բազմաթիւ ժողովուրդ ամէն ազգէ աս փառաւոր հանդէսը տեսնելու եկած էին ։ Քաղաքիս զինուորական կառավարիչ Էմին փաշային հրամանաւը պահապան զօրքեր դրուեցան ամէն հարկաւոր եղած տեղուանքը ու լատինացւոց եկեղեցիներուն դրանց առջևը, որպէս զի բարեկարգութեան դէմ բան մը չըլլայ ու խռովութիւն մը չպատահի ։ Յիշեալ Վսեմափայլ փաշան հաճեցաւ ինքն ալ անձամբ գալ ու ներկայ գտնուիլ թափօրին անցնելու ատենը ։

—Քաղաքիս տաճկի հասարակութենէն քանի մը երևելի անձինք, ու մաքսապետ մեծաշուք Րէշիտ էֆէնտին, դատաւորը նմանապէս մեր ազգային հոգաբարձուները, ու հոգևոր առաջնորդը քանի մը քահանայից ընկերութեամբ անցած շաբաթ իրիկունը աւստրիական շոգենաւով Միտիլլի գացին, իրենց ամենախոնարհ ակնածական յարգութիւնը Վեհափառ արքային մատուցանելու, թէ որ նոյն կղզին գալու ըլլայ նէ ։

—Քիոսէն կըգրեն թէ նոյն կղզին քաղաքական ու զինուորական կառավարիչները, և ուրիշ երևելի անձինք, այլև յունաց Մետրոպոլիտը իր ժողովուրդին գլխաւոր անձինքներէն քանի մը հոգի հետը առնելով, Միտիլլի գացեր են հելլենական առագաստաւոր նաւով մը ։

—Մօսիւ Տիվէրժիէ տը Հօրանը, որ Գաղղիոյ ազգային երեսփոխանաց ժողովոյն անդամ է, տասնուերկու օր աս կողմերը մնալով, ամսուս 21ին կիրակի օրը գաղղիական շոգենաւով Կոստանդնուպոլիս գնաց ։ Աս երևելի ու գիտուն անձը քաղաքիս մերձակայ գեղերնքը ամէնքն ալ պտըտելէն ետքը, ինչուան Մանիսա պզտիկ ճամբորդութիւն մըն ալ ըրաւ ։

—Աւստրիոյ կառավարութեան զօրվէթը Քլէմէնցա անուն, ամսուս 20ին ճամբայ ելաւ Կրետէ երթալու ։

—Յիշեալ տէրութեան Ֆրէկաթը Պէլլօնա ըսուած, որուն մէջն է երրորդ ծովապետ Պարոն Պանտիէրան, երկուշաբթի օր մեկնեցաւ ասկէց դէպ 'ի Կիպրոս, Ասորեստանու կողմերը, ու Եգիպտոս երթալու ։

—Հիմակուհիմայ մեր նաւահանգստին մէջ միայն երկու պատերազմական նաւ կայ, այսինքն Արիա ըսուած աւստրիական զօրվէթը, ու Նէարք անուն Ռուսիոյ տէրութեան պրիքը ։

—Միտիլլիէն կըգրեն թէ, երեքշաբթի իրիկուան դէմ Վեհափառ արքան Լուէրի Ճէտիտ շոգենաւով հասեր է յիշեալ կղզին, ուրտեղ մեծ ու փառաւոր հանդէսով ընդուներ են, Միտիլլիի զի-

---

Երբոր մեռաւ Յուստինիանոս կայսրը, փոքր Յուստինոսը անցաւ իր տեղը, ու նախանձոտ մարդիկ սկսան գէշ խօսիլ անոր առջևը Ներսիսին համար . հանդիստ նստեր է, կըսէին, Հռովմայ մէջ ինքնիշխան թագաւորի պէս . ու ամէն բան ուզածին պէս կընէ, նաև միտքը դրեր է գոթացոց վրայ թագաւորել, և ասոր համար միտք ունի նորէն անոնց ձեռքը տալ Իտալիան ։ Հաւտաց Յուստինոս աս զրպարտութեանը (իֆթիրա), ու առանց աղէկ մը քննելու ծանր խօսքերով մարդ խրկեց Ներսիսին, և ետ կանչեց զինքը իր իշխանութեանը պատուէն զրկելով ։ Աս բաւական չեղաւ, այլ Սոփիա թագուհին ալ գիր մը գրեց անոր ըսելով . Դարձիր եկուր որ կնկտոց հետ բուրդ մանես ։

Իսկ Ներսէս՝ որ ամէն կերպիւ անմեղ ու հաւատարիմ էր, երբ լսեց ասանկ զրպարտութիւնները տրտմեցաւ ու ըսաւ . թէ որ գէշութիւն մը գործեր եմ նէ հռովմայեցւոց ու Յունաց դէմ, իմ գլուխս թո՛ղ գայ ։ Եւ չկրնալով համբերել թագուհիին անարգանքին, պատասխան ըրաւ ըսելով . "Այո՛, անանկ մանած մը մանեմ անոր, որու ծայրը ո՛չ ինքը և ոչ կայսրը կարող ըլլան գտնել ու քակել ։ Ասոր վրայ բարկութեամբ մը ելլելով Հռովմայէն, եկաւ Կամբանիա գաւառին մէջ Նէապոլիս քաղաքը . ու լուր տուաւ Լոնգոբարտացիներուն, որ վայրենամիտ ու անգութ ազգ մըն էին, գան տիրեն Իտալիոյ անբերկիւղ ։ Կատաղաբար վազեցին եկան երկու հազար հոգիի չափ, ու բոլոր ան աշխարհքը տակնուվրայ ըրին ։

Արտորնօք եկաւ հասաւ Նէապոլիս Ներսիսին քով Հռովմայ քահանայապետը Յովհաննէս երրորդ, ու աղաչեց զինքը անուշ ու փափուկ խօսքերով՝ որ Հռովմ դառնայ, ու հնար մը գտնէ խռովութիւնը դադրեցընելու ու երկիրը խաղաղցընելու ։ Ներսէս թէպէտ եկաւ հոն, բայց որովհետև լոնգոբարտացիք աւելի զօրացեր էին, աղէկ առիթ գտնելով բռնացան Իտալիոյ մէջ, ու տիրեցին բոլոր քաղքըներուն . միայն Հռովմ ու Ռավեննա թողուցին 'ի շնորհս Ներսիսի . և անոնց առաջին թագաւորը Ալբոնիոս Իտալիա նստաւ 571 թուականին Քրիստոսի ։ Իսկ Ներսէս ինչուան իր կենացը վերջը Հռովմ կենալով, հոն մեռաւ յամի տեառն 572ին, ու անոր մարմինը արճճէ (գուրշուն) տապանի մէջ դնելով, պատուով Կոստանդնուպոլիս դարձուցին, իր բոլոր ունեցածներովը ։

Այսքան աս տեղս համառօտիւ խօսեցանք հայկազուն Ներսէս պատրիկին մեծամեծ ու բազմապատիկ գործքերուն վրայօք, որուն համար յոյն ու լատին պատմիչները խիստ երկար կըխօսին, ու մեծ գովութեամբ կըյիշատակեն զինքը և իր գործքերը, ո՛չ միայն իմաստութեանը և քաջութեանը կողմէն, այլ մանաւանդ իր բարեպաշտութեանը մասին . իր բոլոր գործքերուն մէջ, կըսեն, Աստուծոյ ապաւինած էր, ու ամենևին պատերազմի չէր ելլեր, առանց ազդուութիւն մը ընդունելու Աստուածային շնորհքէն իր հոգւոյն մէջ . ու անով զօրանալով ամէն բանի մէջ՝ այնքան երևելի ու սքանչելի եղաւ բոլոր աշխարհքիս վրայ ։ Յունաց ազգը որուն համար այնքան աշխատեցաւ, չգիտցաւ արժանաւոր պատիւ ընծայելու Ներսիսին, այլ ընդհակառակն գէշութիւն ըրաւ, երախտագիտութեան տեղ ։ Ափսոսալու արժանի է անշուշտ որ իր քաջութիւնները անպտուղ ու անվարձ մնացին, չգըտաւ վեհանձն թագաւոր մը որ իր քաջութեան գործքերը արժանաւոր պսակով մը վարձատրէր ։ Ցաւալի է խիստ նաև որ մեր անիշխանութեան ժամանակը ծաղկեցաւ ասանկ մէկ սքանչելի կորիճ մը, որ խիստ մեծ բարիքներ կրնար ընել իր բուն հայրենեացը, թէ որ Հայաստանի օրինաւոր իշխանութեան ժամանակը ծաղկած ըլլար նէ ։

նուորական ու քաղաքական կառավարիչները, նմանապէս ուրիշ զանազան կողմերէ գացող երեւելի անձինք ամէն ազգէ, նաեւ բազմաթիւ ժողովուրդ փութացեր են ծովեզերքը երթալ Նորին Վեհափառութիւնը դիմաւորելու համար: Օգոստափառ Թագաւորը մեծ մարդասիրութիւն ցուցուցեր է ամենուն, շատերուն արժանաւոր պարգեւներ շնորհեր է, ու քանի մը հարկաւոր բարեկարգութիւններ հաստատուելու համար հրաման ըրեր է: Հպատակ ժողովրդոց կողմանէ Միթիլլի եղող հոգեւոր առաջնորդները ու ազգային հոգաբարձուները պատիւ ունեցեր են Նորին Վեհափառութեանը ներկայանալու. զորոնք բարեգութ սիրով ընդունելով, հրաման ըրեր է որ առաջնորդներուն մէյմէկ ցփսի (լահօր շալ) ու ազգային հոգաբարձուներուն մէյմէկ խիլայ տրուի: Արքունի ճարտարապետ մեծապատիւ Կարապետ աղան եւ արքունի վառօդապետ Պօղոս աղան Օգոստափառ Թագաւորին հետ Միթիլլի եկեր են. իսկ Տատեան մեծապատիւ Յօհաննէս աղան Նորին Վեհափառութենէն հրաման խնդրելով, Նիկոմիդիայէն դարձեր է Կոստանդնուպոլիս՝ կառավարութենէն իրեն յանձնուած բազմատեսակ երեւելի գործոյը հոգ տանելու համար:

Վեհափառ արքան ուրբաթ իրիկունը ճամբայ պիտի ելլէ եղեր Կոստանդնուպոլիս դառնալու:

Սինկափորէն (Հնդկաստան) վերջին շոգենաւով կըծանուցանեն մեզի, թէ հետեւեալ՝ազգասէր պարոնայքը ինքնայօժար կըցանկան բաժանորդ գրուիլ Սիւնեաց ազգօգուտ Ընկերութեանը. որոնց յորդի անունները կըփութանք հրատարակել, աներկբայ ըլլալով թէ նախանձաւորութեան առիթ մը ըլլալու է մերձակայ կողմանց հայազգի ժողովրդոյը. վասն զի թէ որ այնքան հեռու տեղուանքէ հայրենասիրական ոգւով կըջանան ըստ կարի նպաստամատոյց ըլլալ սա նորահաստատ բարեմիտ Ընկերութեանը, ո՛րքան եւս առաւել սա կողմերը գտնուած յորդելիները կըպարտաւորին ամէն կերպիւ գործակից ըլլալ սանկ ազգասիրական եւ ուսումնասիրական միաբանութեան մը, որ ժամանակաւ անշուշտ մեծ օգուտներու պատճառ կրնայ ըլլալ մեր ազգին անոր բարոյական եւ ուսումնական յառաջադիմութեանը համար:

Պարոնայք:

Սիմէօն Ստեփաննոս Սինկափոր	I	բաժին
Բարսեղ Յովակիմ "	1	"
Մկրտիչ եւ Յովսէփ Ճավա	I	"
	3	բաժին

—Գաղղիոյ կառավարութեանը 1843 տարուան մէջ Ալճէզայիրէն առած ամէն տեսակ տուրքերուն գումարը 15,966,605 Ֆրանքի հասեր է. այսինքն օսմանեան ղուռուշ 67,059,741: Իսկ 1842 տարուան բոլոր եկամուտը միայն 11,729,860 Ֆրանք էր. ըսել է որ 4,238,745 Ֆրանք աւելի արդիւնք եղած է, 1843 տարուան մէջ:

—Անցած շաբաթ օր ամսուս 20ին Վեհափառ Օթոն Թագաւորին Յունաստանի տէրութեան գահը նստելուն տարեդարձի տօնախմբութիւնը սովորական հանդէսով կատարուեցաւ: Մեր նաւահանգիստը գտնուած պատերազմական նաւերը որոնք հելլենական դրօշակը քաշեր էին իրենց մեծ սեանը վրայ, կէսօրին 21 թնդանօթ նետեցին 'ի պատիւ տօնախմբութեանը, նմանապէս քաղաքիս ամրութիւններէն ալ (Թապիա) նոյնչափ թուով թնդանօթներ նետեցին ինչպէս որ սովորութիւն եղած է:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԻԱ

Լիվըրբուլ, 27 Ապրիլ:

Բամպակ: Ամէնսթերէն եկած յաջող լուրերուն պատճառաւը խիստ շատ առուտուր եղաւ սա շաբաթ. ու գործատունի տէրերը փութացան իրենց հարկաւոր պիտոյքը պատրաստել. վասն զի ներսի քաղքները քիչ ապրանք կայ, ու ասոր համար հիմակուհիմայ ծախու առնողները մեծ վստահութիւն ունին: Աս եօթնեկիս մէջ զանազան տեսակ բամպակներէն ընդ ամէնը 54,350 պալէս ծախուեցաւ. որոնցմէ 32,500 պալեան գործատունի տէրերը առին, 1500 պալեան դուրս խրկուելու համար ծախուեցաւ, ու մնացեալ 20,350ը մանաւոր մարդիկ ծախու առին, ետքը ալ աւելի գնով վաճառելու ակնկալութեամբ: Աս շաբթուան Լիվըրբուլ հասած բոլոր բամպակայ գումարը միայն 3051 պալէս է ընդ ամէնը:

Աս օրուան արժողութիւնը զանազան տեսակ բամպակաց հետեւեալն է.

Իւփլէնտ	$4\frac{1}{2}$–$5\frac{3}{4}$	բէնս	լիպրան1)
Մօպիլ	$4\frac{1}{2}$–$5\frac{3}{4}$	"	"
Նիւ Օրլէան . . .	4–$6\frac{1}{4}$	"	"
Մարանեան . . .	$5\frac{1}{4}$–6	"	"
Եգիպտոս . . .	$6\frac{1}{2}$–$8\frac{1}{4}$	"	"
Արեւմտեան Հնդկաստան	$5\frac{3}{4}$–7	"	"
Սուրաթ	$3\frac{1}{4}$–4	"	"

ԳԱՂՂԻԱ

Մարսիլիա, 9 Մայիսի:

Բամպակ: Առեւտուրը աղէկ է ու սա շաբաթ բաւական գործառնութիւն եղաւ Ամերիկայի տեսակներէն, որոնց գինը 2–3 Փռանք բարձրցան: Արեւելեան կողմի բամպակներէն եւս քիչ մը բան վաճառուեցաւ բայց վար գիներով:

Մետաքս: Դիւրավաճառ է, բայց գիներուն փոփոխութիւն մը չեղաւ նշանակութեան արժանի:

Ձէթ: Գործատունի վերաբերեալ տեսակէն շատ ապրանք գալով, գիները օրէ օր իջնալու վրայ են:

Սուսամ: Թոյլ է. ու խիստ քիչ առուտուր կըլլայ: Եգիպտոսի պատրաստ ապրանքին արժողութիւնը 46 Փռանք է հարուր քիլօկրամը (80 օխան) ու Անատոլուինը՝ 48 Փռանք, հարուրին 2 վար իջեցունելով:

Կտաւատ (քէթէն թօհումը): Նմանապէս թոյլ է. սա շաբաթ 1800 խանթարի չափ ծախուեցաւ 25 Փռանքի հարուր քիլօկրամը:

Այծի բուրդ (Թիֆթիք): Բաւական ապրանք կայ Անգղիոյ տեսակէն, ու աս պատճառաւ գործատունի տէրերը չեն արտորար ծախու առնելու. աս օրուան արժողութիւնը թէպէտեւ $2\frac{1}{2}$ Փռանքէ միշտ բայց շատ թոյլ է:

ԵԳԻՊՏՈՍ

Աղեքսանդրիա, 14 Մայիսի:

Ընդհանրապէս ամէն առուտուրները մեծ թուլութեան մէջ են, ու արմտիքներուն գիները իջնալու վրայ են: Կառավարութիւնը աս օրերս 10 հազար արտէպ1) կտաւատ (քէթէն թօհումը) ծախեց աճուրդը, $77\frac{1}{2}$ ղուռուշ արտէպը: Հիմակուհիմայ խիստ քիչ սուսամ մնաց, որն որ 120–122 ղուռուշ կըծախուի արտէպը: Անգղիացի վաճառական մը անցածները 6000 խանթար աղուոր տեսակ բամպակ ծախու առաւ 180 ղուռուշ2): Բէշլոտի բրինձին գինը բարձրցաւ մինչուան 250–260 ղուռուշ արտէպը (156 օխան) մինչու որ աս օրերս բաւական ապրանք ծախու առին Կոստանդնուպոլսոյ ու Իզմիրու համար:

Անցած տարի Եգիպտոսէն ընդ ամէնը 181,879 պալէս բամպակ խրկուեր է Լոնտրա, Մարսիլիա ու Թրիեստ. իսկ աս տարուան հունձէն մինչուան հիմայ միայն 25,702 պալէս գացեր է եւս յիշեալ քաղքները:

—Քանի մը տեսակ դրամոց գիները որոնք Եգիպտոսի կառավարութեանը կողմանէ որոշուած են:

	ղուռուշ	փարայ
Հին Խայրիէ Կոստանդնուպոլսոյ	20	5
Նոր Խայրիէ Սուլթան Մահմուտի	17	10
Նոր Խայրիէ Ս. Ապտիւլ Մէճիտի	17	10
Վենետիկի ոսկի	46	17
Մաճառ ոսկի	45	26
Արծուանկար Թալէր	20	
Սիւնազրոշմ Թալէր	20	28
Հինգ Փռանքնոց Թալէր . . .	19	10
Լիրա սթէռլինա	97	20
Տուպլօն ոսկի	313	29

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

Զմիւռնիա, 27 Մայիսի:

Մեր վերջի թերթէն ետքը քաղաքիս առեւտրական վիճակին գրեթէ ամենեւին փոփոխութիւն մը չպատահեցաւ. սա շաբաթ միայն նոր կտրի ոչխարի բուրդէն մէկ քանի մաս ապրանք ծախուեցաւ, բանուած առաջին տեսակը՝ 305 ղուռուշի խանթարը, ու երկրորդ տեսակը՝ 205 ղուռուշի: Մինչուան հիմայ երկու հազար խանթարի չափ եկաւ. չբանուած ապրանքին արժողութիւնը 190–210 ղուռուշ է խանթարը ըստ տեսակին:

1) Մէկ լիպրան 144 տրամ է, ու 12 բէնսը մէկ շելին է:

1) Կոստանդնուպոլսոյ 5 քիլէն, մէկ արտէպ է:

2) Աղեքսանդրիոյ խանթարը 36 օխայ է:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Աս Օրագիրը շաբաթը անգամ մը կըլուսի. տարեկան ստորագրութեան գինը՝ 120 ղուռուշ է կանխիկ (փէշին). իսկ դուրսի երկիրներուն համար, ճամբու ծախքը առնողին վրայ է. ով որ ուզէ կրնայ ստորագրուիլ:

Իզմիր օրագրութեան տպարանը:
Պօլիս Վալիտէ խանը Շահպազեան Սարգիս աղային գրա:
Պրուսա Քասպարճեան Մատթէոս ու Գրիգոր աղայից վաճա:
Աղեքսանդրիա Ալլահվերտեան Կարապետ աղային վաճա:
Գահիրէ Եղիազարեանց Մ. Ալէքսան աղային գրատունը:
Յոպպէ Բրուսիոյ ու Միացեալ Նահանգաց Ամերիկոյ հիւպատոս, Սրապիոնեան Ապօ Յակոբին գրատունը:
Թրիեստ Աւետեան Գրիգոր աղային գրատունը:
Կարին՝ Ղազարեանց Յարութիւն աղային վաճառատունը:
Ակն Խասպակեան Ղազար աղային վաճառատունը:
Պաղտատ Անգղիոյ առաջին Թարգման աղայ Խաչիկին տունը:
Թիֆլիզ Ռուսաց ատենակալ Կարինեան պատուելի Յակոբ վարժապետին գրատունը:
Դաւրէժ Շիրմազանեան Վարդանեանց աղայ Գալուստին վա:
Թէհրան Աւագելեանց Թադէոս Խանին բնակարանը:
Սպահան Ամիրեանց աղայ Ամիրեանին վաճառատունը:
Պոմպա յորդի պարոնաց Աղանուր որդւոց եւ ընկերաց վաճա:
Կալկաթա պարոն Փ. Ա. Գէորգեանին գրատունը:
Մադրաս պարոնաց Սամ եւ ընկերաց վաճառատունը:
Սինկափոր ու Պատավիա՝ յորդի պարոնաց Սէթ եղբարց գրա: